

TẢN MẠN DĂM NỤ CƯỜI NGÔN NGỮ VIỆT NAM

BS Lê Văn Lân

Tôi còn nhớ hình như triết gia Pháp Bergson có nói câu bất hủ: *Le rire est le propre de l'homme*. Cười là nét cố hữu của người ta!

Đừng cãi là khi cũng biết cười kỳ thực khi chỉ biết nhăn răng thôi. Ví thử cho rằng khi cũng biết cười thì cái cười của khi chẳng chuyên chở nhiều thứ đa dạng như người. Trong thế gian, duy nhất chỉ con người là sinh động vật thượng đẳng tối linh, có cảm xúc và tình cảnh phong phú và nhất là biết diễn tả bằng ngôn ngữ. Ngôn ngữ là những tín hiệu có hệ thống phát ra bằng cử chỉ, lời nói và văn tự. Nói ra là Ngôn, đáp lại là Ngữ.

Sách Thuyết văn giải tự giảng giải Ngôn là “Tâm Thanh Dã” (tiếng từ trong lòng phát ra từ lỗ miệng).

Cười là sự biểu lộ của niềm khoái lạc và vui thích. Mà ngôn ngữ là nguyên nhân đã kích thích tạo gây ra tiếng cười. Khi cười thì đôi mắt thường hí lại nên chữ nho viết tượng hình thành đôi mắt tít lại. Cười lại thường đặc biệt là liên quan đến những điều dung tục tính phái (sex-related), mà chuyện sex là một chuyện “*cấm ngoại thủy không ai biết được*” nên chuyện sex là cấm kỵ (taboo).

Đi ăn tiệm Tàu mà hỏi bồi mang “dấm” không, thì thế nào cũng có tiếng cười khúc khích hỏi: *Anh thích Dấm đù hay Dấm xủ!*

Cái cười nhiều lúc là do sự kiện một ngôn ngữ có vài tiếng hiền lành nhưng phát âm ra nghe lại tục ví dụ như tên cầu Doumer (Đu Me) ngoài Hà nội, những chữ Mỹ như fund (phân), loan (lôn) mà người Việt nghe thì phát cười. Ngược lại, một người Mỹ nghe những tên văn chương của VN như Phúc, Dung thì lại cười.

Tôi còn nhớ hồi trước 75, cô vấn Hoa kỳ tháp tùng đi thăm trại lính của ta khi nghe tiếng hô chào nghiêm chỉnh đón sĩ quan cao cấp là “Vào hàng- Phắc” thường cũng cười kín đáo.

Lại một chuyện cười khác như sau:

Dân Nam Kỳ nói “địt” là sự trung tiện hay đánh rắm, nhưng dân Bắc thì hiểu là “ ăn nằm trai gái” nên một bác sĩ người Nam mới dặn dò một bệnh nhân Bắc:

_ Hôm qua, anh mới mổ ruột dư nên bữa nay phải ráng địt, càng địt nhiều càng tốt nghe!

Rồi sáng hôm sau, khi đi thăm bệnh, bác sĩ lại hỏi bệnh nhân:

_ Hôm qua, địt được mấy lần?

Bệnh nhân bèn bẽn lẽn nói :

_ Vợ tôi hôm qua có vô thăm, nhưng thấy vết mổ ở bụng còn đau và lại tôi không đủ sức!

Bác sĩ rầy la ngay: “ *Cứ địt mạnh vào chứ!!*

Sau đây là Nụ cười ngôn ngữ từng được kể lại trong văn học sử VN về những bài thơ nói lái, nhái giọng của Hồ Xuân Hương và Trạng Quỳnh trong lịch sử. Tôi còn nhớ Trạng Quỳnh có làm bài thơ nhại tiếng hỏi thăm một bà cụ bán nước chè gốc Nghệ An như sau:

Bà quán năm nay bao nhiêu tuổi?

Mỗi ngày bán được mấy buổi?

Lủng lẳng trên treo vài lọn bánh

Chơ vơ dưới chõng một nải chuối!

Bài thơ này chỉ khiến dân Bắc cười sặc sụa vì thấy thú vị với chữ “ buổi huyền”, chứ dân Trung và Nam Kỳ nghe xong thì tỉnh bơ vì từ ngữ này đâu có cấm kỵ như trong tiếng Bắc để chỉ cái của quý của phái nam.

Mỗi ngày bán được mấy buổi huyền “ thì thành ra bán quán có vấn đề “ bán của nợ của phái nam”! Xin quý bạn nghe câu chuyện thơ diều cọt ngày xưa của Trạng Quỳnh đừng tưởng nó không có thể xảy ra lại trên thực tế! Ấy mà ngày nay, mà nó đã trở thành một sự lo sợ quan ngại chính thức có chứng tích văn tự hẵn hoi:

Hãy mở computer tìm website “ Down and Out of Saigon Back in Brisbane “ Tuesday, February 14, 2004, thì bạn thấy mẩu tin từ đài BBC như sau:

Ông Thái Hữu Lý làm cho cơ sở Vietnam Internet Network Information Centre (VINIC) nói với AFP agency là một nhà đại lý bán sỉ bưởi ở tỉnh Hà Tĩnh từ chối không nhận tên website của họ là www.buoi.com.vnn vì sợ thiên hạ hiểu lầm là đại lý “ bán bưởi huyền”

(Vietnamese regulators have rejected the website name <http://www.buoi.com.vn>. **The BBC explains:** *A website hoping to promote grapefruit in Vietnam has been banned from using the fruit’s name because of official fears of a mix-up with a penis.*

The Vietnamese for grapefruit, buoi, sounds different from a slang word for penis, but without special accents it looks the same. Vietnamese regulations say website names cannot include “sensitive” words. The site, set up to market a grapefruit wholesaler in Ha Tinh province, was told to find another name. “We have to refuse the website name of <http://www.buoi.com.vn> because the word for grapefruit, buoi, without a proper tone marking can be misunderstood,” Thai Huu Ly, of the Vietnam Internet Network Information Centre, told the AFP agency.)

Tiếng Việt Nam là ngôn ngữ đơn âm tiết (monosyllabic tongue) nhưng lại có nhiều dấu giọng (như sắc huyền hỏi ngã nặng) nên phải phát âm cho đúng, kéo hiểu lẫn lộn.

Một linh mục người Pháp rành tiếng Việt nhưng phát âm không sõi đã bị một con chiên cười rũ rượi khi được mời ở lại ăn cơm: “ Bữa nay, trời mưa gió, con phải ‘ăn’ *cứt khô*” !

Tiếng Trung Hoa ngữ cũng đơn âm tiết và đa thanh vận như vậy nên nói phát âm không đúng thì hiểu sai. Ví dụ anh nói “chuẩn” (tức là đúng đắn, tiêu chuẩn) lắm, nói phát không quen có thể nghe hiểu là “xuẩn” (ngu xuẩn). Tuy nhiên, chữ Tàu viết ra trên giấy thì không lẫn lộn, chữ nào ra chữ ấy. Còn chữ Quốc ngữ Việt Nam mà viết không có dấu như kiểu đánh email thì rất dễ hiểu lầm. Như nói “Bà ấy *đảm đang*” có thể đọc là” *dâm dăng*”. Một cái tên người như Vũ Đình Tường, Vũ đình Mắm thì ai cảm người ta đọc là “vú dính tương”, “vú dính mắm” nhĩ.

Một chuyện tương truyền có thực xảy vào cuối trào Ngô Đình Diệm: Một ông đại biểu được cử đi để kêu gọi người dân đừng nên phân biệt tôn giáo nhưng diễn văn lại do một người tùy viên dùng máy chữ đánh máy thời đó nhưng quá vội vàng nên không kịp thì giờ bỏ dấu. Nên câu mở đầu đánh máy là DAO PHAT CUNG NHU DAO CAO DAI, HAI DAO CUNG LA DAO CA với nguyên ý là :**Đạo Phật cũng như Đạo Cao Đài, hai đạo cùng là đạo cả!** Thế mà ông đại biểu cũng cầu thả vội vàng không mở giấy ra đọc trước bèn buột miệng đọc một lèo là “Dao phát cũng như dao cạo dài, hai dao cùng là dao cả” (Tôi nghĩ câu chuyện bị bịa đặt ra để có cơ đàm tiếu thôi)

Nụ cười ngôn ngữ lại có thể xảy ra với một khía cạnh khác:

Một thầy lang dốt được gọi cho thuốc một người bị đau bụng, bèn xón xác coi sách thuốc có ghi ở cuối trang là : *Phúc thống phục nhân sâm.* (Đau bụng uống nhân sâm) nên Thầy đặc ý vào đúng như vậy. Ai ngờ bệnh nhân mạng vong và thầy bị kiện lên quan. Thầy bèn dẫn trang sách thuốc cho quan coi, nhưng quan bèn nói:

_ Hãy dỡ qua trang sau mà coi đi. Câu trọn vẹn trong sách ghi là Phúc thống phục nhân sâm tác tử! Đau bụng uống nhân sâm thì chết! Chữ “tác tử” rành rành ,thế mà cũng đòi làm thuốc!

Chuyện xưa thì lầm lỗi của tên thầy lang chết có một người, nhưng câu chuyện thời sự ngày nay, lỗi lầm một cơ quan truyền thông loan tin sót chỉ một chữ thì lại gây hại cho cả nước.

Đó là một chuyện mới xảy ở Việt Nam liên quan đến một thông tin đăng tải trên nhiều báo của Đảng và Nhà nước là bài“ **Bưởi gây ra ung thư vú**”. Bài này làm cho dân chúng hoang mang nên không ai còn dám mua bưởi đến nỗi Nhật Bản không còn dám mua bưởi Việt Nam. Hậu quả là sự xuất khẩu bưởi ra ngoại quốc lỗ lã nặng nề .

Sau đây là nguyên văn nội dung thông tin đăng trên báo Khuyến học và Dân trí mà tôi lấy từ trang Ngẫm và Nghĩ của Nguyễn Sinh ngày Chúa Nhật 16 tháng September 2007 dưới nhan đề : Bưởi và Ung Thư Vú

Bưởi liên quan với bệnh ung thư vú

Ấn quá nhiều bưởi có thể làm tăng nguy cơ ung thư vú, các nhà khoa học Mỹ cảnh báo. Nghiên cứu của các nhà khoa học thuộc ĐH Nam California và Hawaii với

50.000 phụ nữ trong độ tuổi mãn kinh tham gia cho thấy: Ăn bưởi mỗi ngày có thể kích thích các khối u vú ác tính phát triển lên thêm 30% so với những phụ nữ không ăn bưởi thường xuyên. Loại quả bổ dưỡng này rất tốt cho trẻ nhỏ, thanh niên, trung niên nhưng lại làm tăng mức oestrogen – hormon làm tăng nguy cơ mắc bệnh ở phụ nữ mãn kinh. Đặc biệt, nếu ở tuổi này mà ăn mỗi ngày ¼ trái bưởi thì oestrogen luôn ở mức cao trong máu. Đây là một nghiên cứu rất thú vị, là nghiên cứu đầu tiên cho thấy 1 thực phẩm cụ thể có thể tác động tới nguy cơ ung thư vú ở phụ nữ mãn kinh nhưng nó chỉ có ý nghĩa như một gợi ý giúp bạn điều chỉnh để có một chế độ dinh dưỡng hợp lý và tốt nhất cho sức khỏe. Các nghiên cứu trước đó cho thấy phân tử cytochrome P450 3A4 (CYP3A4) có liên quan với sự chuyển hóa hormon oestrogen. Và bưởi sẽ làm tăng mức oestrogen trong máu bằng cách ức chế phân tử CYP3A4 này.

Tôi không sao chép ra đây toàn bộ nguyên văn khá dài của đài BBC nhưng tôi thấy bản lược dịch VN cũng tạm gọi là lột cái ý tiêu biểu của nguyên văn . Vậy đâu là nguyên nhân gây ra sự hiểu lầm tai hại?

2) Vì nghĩ là “lược dịch” nên người dịch không lưu ý dịch một câu quan trọng có tính cách cảnh báo là phải nên thận trọng chứ không nói một cách khẳng định. Nguyên văn của câu này như sau:

(Nhưng các nhà khảo cứu nhấn mạnh rằng những điều phát hiện chỉ là sơ khởi và cần phải điều tra thêm trước khi người ta có thể đưa ra những lời khuyên là những phụ nữ nên ăn bao nhiêu là bưởi chùm.

Khác biệt giữa Pomelo (Bưởi Thanh Trà) và Grapefruit (Bưởi Chùm hay Bưởi Đắng) ở đâu?

Burm. f.), hay *Citrus grandis* (L.), , thường lớn hơn Bưởi Chùm hay Bưởi Đắng ở Mỹ, đường kính có thể là 30 cm, có trái nặng 10 kilô. Vỏ xanh lục nhạt, cùi dày, xốp và mùi có thể tách dễ dàng và tép bưởi ít nước nhưng ngọt hơn Bưởi Chùm. Ở Việt Nam, bưởi thanh trà ngon nổi tiếng như bưởi Phúc Trạch (Hà Tĩnh), bưởi Nguyệt Biều, Thanh Lương (Thừa Thiên) Bưởi Năm roi (Biên Hòa).

Sự xử lý về sự lầm lẫn giữa bưởi thanh trà và bưởi chùm (hay bưởi đắng) ra sao?

Câu chuyện dịch thông tin xôn xác gây ra sự ngộ nhận trên nói tóm lại có thể ghi nhận thành một mẫu chuyện đàm tiếu trong Kho tàng chuyện cười Ngôn ngữ Việt Nam.

BS LÊ VĂN LÂN

Nguồn: <http://khoahocnet.com>

Sao lục: Khánh Vân

Ngày 22/9N/4893 - Giáp Ngọ (14/11/2014)

www.vietnamvanhien.net